

Pvm/Datum/Date

22.9.2025

Dnro/Dnr/DNo

4941/00.00.01.00.02/2025

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi**ASIA: HE 77/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista sekä siihen liittyviksi laeiksi**

Ruokavirasto on vastaanottanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnön asiantuntijan kuulemisesta ja kirjallisen asiantuntijalausunnon antamisesta. Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja toteaa kohteliaimmin seuraavaa:

Hallituksen esityksessä on asianmukaisesti tunnistettu metsäkatoasetuksesta ja metsäkatolakiesityksestä Ruokavirastolle tulevat uudet tehtävät, jotka työllistäisivät virastoa merkittävästi. Esitys ei kuitenkaan ota selkeästi kantaa siihen, että nykyisillä resursseilla Ruokavirasto ei kykene hoitamaan sille suunniteltuja tehtäviä – ei valvonnan eikä seuraamusten osalta.

Ruokavirasto on tuonut tämän esiin useaan otteeseen lakiesityksen valmistelun yhteydessä. Metsäkatoasetuksen 14 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisilla viranomaisilla on riittävät resurssit asetuksen toimeenpanoon. Hallituksen esityksen luvussa 4.2.2 todetaan, että Ruokaviraston alustavan arvion mukaan resurssitarve olisi 16 henkilötyövuotta, ja lisäksi mahdollisista tietojärjestelmämuutoksista aiheutuisi kustannuksia.

Valvottavia tuonti- ja vientiyrityksiä arvioidaan olevan noin 10 000, ja kotimaan tuotannon toimijoita useita kymmeniä tuhansia. Vuotuiset tarkastusmäärät tulevat siten olemaan huomattavia. Riittävillä resursseilla voidaan täyttää metsäkatoasetuksen vähimmäisvaatimukset ja pitää vaatimustenvastainen toiminta kustannustehokkaasti minimissä. Jos tarkastusten laajuutta supistetaan, erityisesti tuonnin osalta, vaatimustenvastainen toiminta todennäköisesti lisääntyy. Tehokas valvonta tukee myös niiden toimijoiden kilpailukykyä, jotka noudattavat asetusta.

Lakiesityksen mukaan rikkomus- ja seuraamusmaksujen määrän ennakoidaan jäävän suhteellisen matalaksi, eikä työmäärän arvioida olevan suuri. Ruokavirasto toteaa, että puutavaralaki (897/2013), johon vertailu perustuu, ei ole suoraan verrannollinen. Esityksen soveltamisala toimijoiden ja hyödykkeiden määrän osalta on laajempi sekä rikkomusten määrä suurempi verrattuna puutavaralakiin. Lisäksi EU-lainsäädännöstä tuleva uusi ilmiäntömenettely, perustellut huolenaiheet, voi osoittautua hyvinkin työllistäväksi hallinnolle. Tämän vuoksi lakiesityksen seuraamusjärjestelmän

Pvm/Datum/Date

22.9.2025

Dnro/Dnr/DNo

4941/00.00.01.00.02/2025

toimeenpano voidaan arvioida hallinnolle huomattavasti työllistävemmäksi. Seuraamusjärjestelmän toimeenpanon aiheuttama työmäärä riippuu siitä, kuinka paljon rikkomuksia tarkastuksissa havaitaan ja kuinka paljon huolenaiheita ilmoitetaan viranomaiselle.

Valtuuttaminen tarkastuksissa

Lakiesityksen 5 §:n 2 momentissa säädetyn valtuuttamisen tulisi olla tosiasiallisesti käytettävissä oleva toimintatapa. Nyt suostumuksen korostaminen edesauttaa sitä, että valtuutettavaksi ajatellut tahot tuskin ovat valmiita suorittamaan valvontaa joustavasti. Myös lakiesityksen pykäläkohtaisessa perustelussa todetaan, että suostumuksesta säättäminen saattaa käytännössä tarkoittaa sitä, että valtuutuksen käyttäminen voi jäädä vähäiseksi. Pykälän toisen momentin valtuuttamisen tulisi olla velvoittavampaa muotoa suostumuksellisuuden sijaan.

Ruokaviraston näkökulmasta toimivuuden ja selkeyden vuoksi 5 §:n 2 momentissa tulisi kunnat mainita Suomen metsäkeskuksen lisäksi, ja näillä molemmilla tahoilla tulisi olla suoraan laista tuleva velvollisuus ja toimivalta auttaa Ruokavirastoa ja tehdä tarvittaessa paikan päällä toimijan tiloissa tehtäviä tarkastuksia tai osittaisia tarkastuksia. Tarpeen määrittäisi Ruokavirasto suunnitellessaan ja toteuttaessaan metsäkatoasetuksen valvontaa. Muiden ulkopuolisten asiantuntijoiden (lähtökohtaisesti yksityiset tahot) kohdalla on asianmukaista, että suostumus vaaditaan. Se, että valtuutus olisi muotoiltu hieman velvoittavampaan muotoon Suomen metsäkeskuksen ja kuntien osalta, ei muodosta vielä lakiesityksen luvussa 7.1 mainittua tarkastusvelvollisuutta.

Lakiesityksen luvun 5 kohdassa 5.1.2. todetaan seuraavasti: "... *Lisäksi tehtävä edellyttäisi merkittävää panostusta kunnan viranomaisten kouluttamiseen...*". Tulisi tarkentaa, että mitä "*merkittävää panostusta*" tarkoittaa. Jotta ylipäänsä koulutustarpeen arviointi olisi mahdollista, tulisi lakiesityksessä olla tarkemmin yksilöitynä mitä mahdolliset kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten tehtävät tarkastuksiin ja valvontaan liittyen olisivat. Muun muassa valvontaan liittyen Ruokavirasto on nostonut esille lainvalmistelun yhteydessä, että kuntien elintarvikevalvontaviranomaisilla olisi tarkoituksenmukaista olla tehtävänä valvoa lakiesityksen 16 §:n perusteella Ruokaviraston määrittämiä kieltoja kotimaan elintarviketuotannon osalta. Myöskään koulutustarve ei ole peruste jättää kuntaa pois 5 §:n 2 momentista. Joka tapauksessa tarkastuksia suorittavaa tahoa täytyy ohjeistaa ja neuvoa metsäkatosäädösten mukaisen tarkastusten suorittamisessa, olipa kyseinen taho kunnan viranhaltija, Suomen

Pvm/Datum/Date

22.9.2025

Dnro/Dnr/DNo

4941/00.00.01.00.02/2025

metsäkeskus tai yksityisen puolen toimija. Lakiesityksen kohdan 5.1.2 vertailussa ei ole tarkennettu ja perusteltu yksityiskohtaisesti, miksi kuntien elintarvikevalvontaviranomaisille ei olisi tarkoituksenmukaista säätää tarkastus- tai valvontatehtäviä.

Toimivaltaisen viranomaisen tehtävien maksullisuus ja kustannusten kattaminen

Metsäkatolakiesityksen mukaisten viranomaistehtävien maksullisuus ja kustannusten kattaminen tulee olla mahdollista laajemminkin kuin pelkästään tilanteissa, joissa havaitaan vaatimustenvastaisuutta. Lakiesityksen 9 § ei saa muodostua esteeksi sille, että kaikki metsäkatoasetuksen valvonnasta aiheutuvat kustannukset – mukaan lukien tarkastus-, järjestelmä- ja hallintokustannukset – voitaisiin kattaa maksuilla. Ruokaviraston käsityksen mukaan myös oikeuskanslerin lakiesitystä koskevassa lausunnossa on katsottu, että metsäkatolain valvonnan tulisi olla kustannusvastaavaa. Koska hallituksen esityksessä ei ole osoitettu lisärahoitusta virastolle, lisääntyvä valvonta toteutetaan Ruokaviraston nykyisistä resursseista. Tämä tarkoittaa, että valvonta vie resursseja muusta viraston toiminnasta.

EU:n metsäkatoasetus ei estä kansallista sääntelyä, joka mahdollistaisi laajemman maksullisuuden. Vaikka asetuksessa säädetään maksujen perimisestä vaatimustenvastaisuustapauksissa, ei ole oikeudellista estettä säätää kansallisesti myös muun valvonnan maksullisuudesta. Esimerkiksi rehulaissa (1263/2020), lannoitelaisissa (711/2022) ja luomulaissa (1330/2021) on todettu, että **valtion viranomaisen tämän lain tai Euroopan unionin lainsäädännön nojalla suorittamasta valvonnasta perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaisissa**. Vastaavanlainen muotoilu tulee olla myös metsäkatolaisissa. Ruokavirastossa esimerkiksi elintarvikeketjun lainsäädännössä mm. elintarvikelain (297/2021) sekä edellä mainittujen rehulain, lannoitelain ja luomulain perusteella tehtävästä säännönmukaisesta valvonnasta ja tarkastuksista laskutetaan myös lainkuuliaisia toimijoita. Tasapuolisuussyistä ei ole perusteltua toimia toisin metsäkatolain perusteella tehtävän valvonnan kohdalla.

Ruokaviraston näkemyksen mukaan olisi mahdollista periä myös tasapuolisemmin koko toimijajoukkoon kohdistuva markkinoille saattamismaksu. Markkinoille saattamismaksun periminen edellyttäisi metsäkatolakiin viittausta, jossa todetaan, että valtion viranomaisen tämän lain tai Euroopan unionin lainsäädännön nojalla suorittamasta valvonnasta perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaisissa. Ruokavirasto perii jo nyt vastaavia maksuja esimerkiksi täydennettyjen elintarvikkeiden osalta.

Pvm/Datum/Date

22.9.2025

Dnro/Dnr/DNo

4941/00.00.01.00.02/2025

Ruokavirasto toteaa myös, että toimivaltainen viranomaisen hallinnoi ja asettaa riskiparametreja komission EUDR-tietojärjestelmään, jolloin käytännössä kaikkiin järjestelmään tallennettuihin DD-vakuutuksiin kohdistuu toimivaltaisen viranomaisen toimenpiteitä. Lisäksi alustavien selvitysten perusteella markkinoille saattamiseen kytkettävän maksun perimisen automatisointi, nykyisiä Ruokaviraston laskutus- ja asiakasrekisteri -sovelluksia sekä sähköistä API-rajapintaa komission EUDR-tietojärjestelmään hyödyntämällä, vaikuttaa mahdolliselta.

Hallituksen esityksen luvussa 5.2. on tehty kansainvälistä vertailua eri EU-jäsenmaiden arvioiduista toimivaltaisen viranomaisen resurssitarpeista varsin suppealla tasolla. Tämän lisäksi kohdassa 5.2.2. ei ole nostettu esille Ruotsin loppumietinnössä esitettyä vertailua maksullisuudesta laajemminkin, kuten esimerkiksi Tanskassa toteutettava kiinteä vuosimaksu, jolla katettaisiin viranomaiselle aiheutuneita kustannuksia metsäkatoasetuksen toimeenpanosta. Ruokavirasto on esittänyt lainvalmistelun aikana, että vertailua tulisi tehdä laajemmin, jotta eri EU-jäsenvaltioiden ratkaisuista saataisiin kattavampi kuva.

Asianmukainen huolellisuus Suomessa

Hallituksen esityksessä luvun 3 kohdassa 3.3 todetaan seuraavasti: "*Asianmukainen huolellisuus olisi jatkossakin tarkoituksenmukaista perustaa puutavaran osalta ole-massa oleviin prosesseihin ja dokumentteihin. Pääsääntöisesti asianmukaisen huolellisuuden järjestelmä voisi puutavaran osalta koostua puukauppasopimuksesta, metsänkäyttöilmoituksesta sekä puutavaran mittaustodistuksesta, jotka muodostaisivat perustan puuhyödykkeestä tuotettujen tuotteiden asianmukaisen huolellisuuden toteuttamiselle.*" Edellä esitettyä toimintamallia on perusteltua soveltaa yhdenmukaisesti kotimaan tuotannon osalta, koskien sekä puuta että nautaeläimiä. Ruokavirasto pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä tulisi selkeästi kuvata myös mistä nautahyödykkeen asianmukaisen huolellisuuden järjestelmä voisi koostua.

Metsäkatoasetuksen viestintä

Lakiesityksen luvun 10 osalta Ruokavirasto toteaa, että virasto on toteuttanut metsäkatoasetukseen liittyvää neuvontaa ja viestintää jo vuodesta 2023 alkaen. Ruokavirasto on muun muassa osallistunut useisiin kymmeniin eri toimialojen sidosryhmien järjestämiin tilaisuuksiin asiantuntijana ja kouluttajana. Ruokavirasto on myös järjestänyt webinaareja, joissa enimmillään on ollut yli 1 000 osallistujaa. Viestintä sekä

Pvm/Datum/Date

22.9.2025

Dnro/Dnr/DNo

4941/00.00.01.00.02/2025

toimijoiden neuvonta- ja ohjeistamistarve tulee olemaan merkittävää soveltamisen alkamisen jälkeenkin. Komissio tulee tekemään uudelleentarkastelua metsäkatoasetuksen osalta, jolloin esimerkiksi asetuksen tuotekate voi laajeta nykyisestä. Tämä osaltaan myös lisää viestinnän ja ohjeistamisen mahdollista tarvetta tulevaisuudessa.